

С. І. Болтівець

Андрагогіка

АНДРАГОГІКА (від грец. *άνρός* – доросла людина і *άγωγή* – керівництво, виховання) – педагогічна наука, що займається теоретичними і практичними проблемами освіти і виховання дорослих. У спец. літературі використовуються також синонімічні до А. терміни: «педагогіка дорослих», «теорія освіти дорослих», «фахове удосконалення» та ін. Вживання терміну «А.» для назви особл. розділу педагогіки нім. істориком освіти К. Каппом у книзі про пед. погляди Платона (1833) викликало заперечення І. Гербарта, що вбачав у такому визначенні А. небезпеку «узаконення вічного неповноліття». Наприкінці 19 ст. специфічність пед. знань, пов'язаних з проблематикою освіти дорослих, була визнана в пед. теорії, незалежно від термінологіч. оформлення. Систематизація А. припадає на 2-у пол. 20 ст., коли значно розширилася сфера формал. і неформал. освіти дорослих, що потребувала спец. досліджень в інтересах підвищення ефективності навч. процесу, осмислення традиц. пед. проблематики у світлі ідей безперервної освіти. Знач. масштабів набули дослідж. з А. у Німеччині: Г.-Г. Гротгоф, Ф. Пьогґелер, І. Вірт, а також у Нідерландах, Бельгії, Швейцарії, Югославії, Польщі, Угорщині, Великій Британії, Росії, Естонії, Чехії. На поч. 80-х рр. 20 ст. андрагог. дослідження активізувалися в Китаї. Одним з перших теоретиків укр. А. був [М. Галущинський](#), який дослідив цілі й методи виховання народу, значення нар. освіти і нац. виховання, місію «Просвіт» та ін. культ.-осв. т-в у цьому процесі. Знач. успіхів досягла в андрагог. діяльності [Х. Алчевська](#). А. покликана з'ясувати закономірності, соц. і психол. чинники ефектив. освіти, навч. і виховання дорослих, розробляти метод. системи навч.-вихов. роботи з окремими особами і групами у віці від 18–20 р. до глибокої старості, враховуючи своєрідність пед. ситуації: сформованість особистості у дорослих, наявність у них життєвого досвіду, культурні, освітні, профес. запити, переважання самоосвіти і самовиховання тощо. Розрізняють загальну і порівняльну, а також особливі А.: виробничу, військ., геронтологічну та ін. У цих галузях вивчається зв'язок між фіз. станом, здоров'ям людини і її трудовою та громад. активністю, сприйняття навч. інформації, орієнтація на різноманітні джерела її отримання, роль б-к, музеїв, лекторіїв, навч. радіо- і телепередач тощо. У СРСР поняття «А.» було маловживаним, проте відповідна проблематика розроблялася у психол.-пед. науці. Вивчення її має значні традиції (див. *Освіта дорослих*).

Рекомендована література

1. Юцишин І. Михайло Галущинський – український андрагог // Шлях виховання й навчання. 1931. Ч. 8.

Бібліографічний опис:

Андрагогіка / С. І. Болтівець // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-44105>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).